

การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในจังหวัดอุดรดิตถ์

Development of Educational Curriculum for Promoting Civic Engagement within a Democratic Regime under the Constitutional Monarchy of Uttaradit province

สุพัตตรา ตันติจรียาพันธ์*

Supattra Tantijariyapan**

ยุพิน เกื่อนศรี***

Yupin Tuansri****

อุทัย ละชั่ว*****

Uthai Lachua*****

บทความนี้

Received

13 พฤศจิกายน 2566

Revised

20 ธันวาคม 2566

Accepted

10 มกราคม 2567

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งจากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการพัฒนาความเป็นพลเมืองของจังหวัดอุดรดิตถ์ มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ (ดร.)

** Assistant Professor, Department of Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences, Uttaradit Rajabhat University. (Ph.D)

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ (ดร.)

**** Assistant Professor, Department of Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences, Uttaradit Rajabhat University. (Ph.D)

***** อาจารย์, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

***** Lecturer, Department of Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences, Uttaradit Rajabhat University.

ทรงเป็นประมุขโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเชิงพื้นที่ 2) เพื่อทดลองและประเมินผลการใช้หลักสูตร และ 3) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแก่ประชาชนในจังหวัดอุดรดิตถ์ การวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 21 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดสนทนากลุ่มย่อย และหลักสูตร นำร่อง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์แบบอุปนัย และการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย ประชากร จำนวน 45 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามมาตรฐานค่าวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง และการวัดการกระจาย สรุปผลการวิจัย ดังนี้

ผลการวิจัยข้อที่ 1 พบว่า คุณลักษณะของพลเมืองที่พบเพื่อนำมาพัฒนาหลักสูตรมี 6 กลุ่มคุณลักษณะ ได้แก่ 1) ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบการปกครอง 2) ด้านการเคารพและการยอมรับกฎหมายและกฎระเบียบในสังคม 3) ด้านการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบ 4) ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 5) หลักคุณธรรม และ 6) คุณลักษณะอื่นๆ เช่น มีเหตุผล สำหรับการพัฒนาหลักสูตร ชื่อหลักสูตรการสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจังหวัดอุดรดิตถ์ โครงสร้างหลักสูตร มีจำนวน 96 ชั่วโมง (6 หน่วยกิต) มีกลุ่มเนื้อหาประกอบด้วย กลุ่มวิชาแกนกลาง วิชาท้องถิ่น วิชาเฉพาะกลุ่ม และโครงงาน ผลการวิจัยข้อที่ 2 พบว่า ผลการใช้หลักสูตรมีค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านผลลัพธ์การเรียนรู้ และพฤติกรรมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน และโครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตร ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดจากสามด้าน และผลการวิจัยข้อที่ 3 เช่น 1) ควรจัดทำหลักสูตรเพื่อการสร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้กับประชาชนในทุกระดับในจังหวัดอุดรดิตถ์ 2) ควรส่งเสริมให้มีการจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิตร่วมกับสถาบันทางวิชาการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3) ควรสนับสนุนผู้เรียนทุกกลุ่มโดยไม่จำกัดหรือมีเงื่อนไขใดๆ ที่นำไปสู่การลดทอนโอกาสในการเข้าถึงการเรียนรู้ และ 4) ควรพัฒนานโยบายสาธารณะจากหลักสูตรการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในจังหวัดอุดรดิตถ์

คำสำคัญ: หลักสูตรการศึกษา, พลเมือง-การศึกษาและการสอน, หน้าที่พลเมือง-การศึกษาและการสอน, การพัฒนาประชาธิปไตย, โรงเรียนพลเมือง

Abstract

This article is part of the research findings on the topic of “Development of Education Curriculum for Promoting Civic Engagement within a Democratic Regime under the Constitutional Monarchy with Participation of the Local Networks to Formulate Policy Suggestion for Supporting Civic Development in Uttaradit Province” The research objectives include:

- 1) To develop the educational curriculum to promote civic engagement within a democratic regime under the constitutional monarchy with the participation of the local networks;
- 2) To examine and evaluate the outcomes of using the curriculum and
- 3) To formulate policy suggestions for civic development within a democratic regime under the constitutional monarchy for people in Uttaradit province.

This research used a mixed-method approach. The qualitative component involves 45 informants, utilizing methods consist of in-depth interviews, focus group discussions, and a pilot curriculum. The data analysis included content analysis and deductive analysis. The quantitative comprised a population of 30 individuals. Data collection was conducted using a questionnaire with a 5-point Likert scale. Data analysis was carried out using inferential statistics, which included frequency, mean, and S.D. The research findings are summarized as follows:

The research results according to the first objective found that the characteristics of citizens identified for curriculum development can be categorized into 6 groups: 1) Understanding of the Governance 2) Respect and Acceptance of Laws and Regulations in Society 3) Participation and Accountability 4) Understanding of the Monarch’s role in a Democratic Constitutional Monarchy 5) Ethical Principles and 6) Other Characteristics, such as rationality.

Regarding curriculum development, it was discovered that the curriculum is named “Civic Engagement Curriculum in a Democratic Constitutional Monarchy in Uttaradit Province”. The curriculum structure consists of a total of 96 hours (6 credits), organized into the following

content groups: 1) Core Content; 2) Local Content; 3) Specialized Content and 4) Project. The results of the second objective revealed that the overall average value of the curriculum usage is at the highest level. It is found that the aspects of learning outcomes and behaviors have the highest average value. The teaching methods, curriculum, structure, and content have comparatively lower average values among the three aspects.

The results of the third objective provided the following 4 suggestions: 1) Enhance knowledge, understanding, and awareness of citizenship within a democratic regime under the constitutional monarchy of Uttaradit province for the whole people in Uttaradit province through a citizenship educational curriculum. 2) Encourage to establishment of a credit bank system in collaboration with academic institutions to enhance lifelong learning. 3) Provide equal opportunities for all interested learners without any restrictions or conditions and 4) Develop a public policy from an educational curriculum for promoting civic engagement within a democratic regime under the constitutional monarchy of Uttaradit province.

Keywords; Educational curriculum, Citizenship, Civic education, Civic school

บทนำ

บทความวิจัยนี้พัฒนามาจากการวิจัย เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการพัฒนาความเป็นพลเมืองของจังหวัดอุดรดิตถ์” ปัจจุบันจังหวัดอุดรดิตถ์มีศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมืองสถาบันพระปกเกล้าจังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งจัดตั้งขึ้นใน พ.ศ.2562 เป็นองค์กรแกนกลางในการส่งเสริมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในจังหวัดอุดรดิตถ์และเครือข่ายเพื่อสร้างความเข้มแข็งของพลเมืองและขับเคลื่อนประชาธิปไตยให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นพลเมือง โดยมีกลยุทธ์ คือ ส่งเสริมและเผยแพร่องค์ความรู้ค่านิยมประชาธิปไตยเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองให้กับกลุ่มเป้าหมายให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ เพื่อสร้างความรู้ทักษะ และเจตคติ และพัฒนานวัตกรรมกระบวนการเรียนรู้และชุดความรู้ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ และฐานข้อมูลเพื่อเผยแพร่สำหรับการสร้างสำนักพลเมือง (ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง, 2566, น. 1) จากกลยุทธ์ดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรการสร้างความเป็นพลเมืองให้สอดคล้องกับประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ เนื่องจากในปัจจุบันศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมืองได้ดำเนินการพัฒนาความเป็นพลเมืองในรูปแบบของโรงเรียนพลเมืองโดยนำโครงสร้างของหลักสูตรโรงเรียนพลเมืองของสำนักส่งเสริมการเมือง

ภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้าเป็นแนวทางหลักในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามโครงสร้างของสำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมืองขึ้น พ.ศ.2565 เป็นปีแรก ชื่อโรงเรียนพลเมืองตำบลคอรุม อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ มีผู้เรียนจำนวน 50 คน ซึ่งสำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมืองได้กำหนดโครงสร้างเนื้อหาในหลักสูตรโรงเรียนพลเมืองในรูปแบบของวิชาแกนกลางจำนวน 30 ชั่วโมง วิชาท้องถิ่น (พื้นที่คิดเอง) จำนวน 30 ชั่วโมง และวิชาเฉพาะกลุ่ม (พื้นที่คิดเอง) จำนวน 45 ชั่วโมง รวม 105 ชั่วโมง (สถาบันพระปกเกล้า, 2564, น. 6)

จากโครงสร้างดังกล่าวเห็นได้ว่าวิชาท้องถิ่น และวิชาเฉพาะกลุ่มพื้นที่ ศูนย์พัฒนาการเมืองสามารถพัฒนาเนื้อหาให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ได้โดยใน พ.ศ.2565 ที่ศูนย์ฯ อุดรดิตถ์ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบโรงเรียนพลเมืองขึ้นเป็นครั้งแรกได้รับประสิทธิผลการดำเนินงานจากผู้เรียนพบว่า ในภาพรวมผู้เรียนพึงพอใจต่อในระดับมาก แต่มีข้อเสนอแนะว่าศูนย์ฯ อุดรดิตถ์ควรพัฒนาหลักสูตรเฉพาะสำหรับจัดการเรียนการสอนในระดับจังหวัดอุดรดิตถ์ที่หน่วยงานภาคีอื่นๆ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน และหน่วยงานอื่นที่สนใจสามารถนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ (ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง, 2565, น. 13) คณะนักวิจัยในฐานะคณะกรรมการของศูนย์ฯ อุดรดิตถ์จึงได้พิจารณาเห็นว่าภายใต้โครงสร้างหลักสูตรดังกล่าวมีวิชาท้องถิ่น และเฉพาะกลุ่ม ที่ศูนย์ฯ อุดรดิตถ์สามารถพัฒนาหลักสูตรให้สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเชิงพื้นที่ระดับจังหวัดอุดรดิตถ์ในรูปแบบหลักสูตรกลาง

ของจังหวัด ทั้งนี้ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรมุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตรจากกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในจังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งในปัจจุบันการพัฒนาหลักสูตรดำเนินโดยคณะกรรมการของศูนย์ฯ มาจากหลากหลายภาค แต่มีผู้แทนจากภาควิชาการเฉพาะคณะมนุษยศาสตร์ฯ ในสัดส่วนที่มากเมื่อเปรียบเทียบกับภาคีอื่นๆ ที่มีความสำคัญในการพัฒนาและผลักดันหลักสูตรสู่การปฏิบัติในระดับจังหวัด เช่น ผู้แทนจากสำนักงานจังหวัด ที่ทำการปกครองจังหวัดอุดรดิตถ์ สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดอุดรดิตถ์ สำนักงานพัฒนาชุมชน และผู้เชี่ยวชาญในหลากหลายสาขาภายในจังหวัด จึงส่งผลให้การพัฒนาหลักสูตรในส่วนของวิชาท้องถิ่น และเฉพาะกลุ่มไม่ครอบคลุมต่อความจำเป็นในการเรียนรู้ของผู้เรียน และเกิดข้อจำกัดในการผลักดันสู่การเป็นนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองระดับจังหวัด คณะนักวิจัยประสงค์พัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระดับประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายที่หลากหลายมากขึ้น สำหรับหน่วยงานภาครัฐหรือภาคีภาคส่วนที่สนใจนำหลักสูตรไปสู่การจัดการเรียนการสอน และนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการพัฒนาความเป็นพลเมืองของจังหวัดอุดรดิตถ์เพื่อให้ศูนย์ฯ อุดรดิตถ์สามารถดำเนินการพัฒนาพลเมืองได้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ของศูนย์ฯ ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนการพัฒนาความเป็นพลเมืองผ่านกระบวนการเรียนและการสอนจะช่วยส่งเสริมให้พลเมืองตระหนักในการมีส่วนร่วมโดยการเพิ่มขีดความสามารถของตนเอง เช่นเดียวกับกระทรวง

ศึกษาธิการฟินแลนด์ได้มีโครงการนโยบายการมีส่วนร่วมของพลเมืองระหว่าง พ.ศ.2546–2550 โดยโครงการดังกล่าวมุ่งเน้นเพื่อสนับสนุนสถานักเรียน และให้เกิดความร่วมมือกับองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร และหน่วยงานอื่นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา (Kaihari, 2014, p. 5)

การพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระดับประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการพัฒนาความเป็นพลเมืองของจังหวัดอุดรดิตถ์ มีความสำคัญต่อการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งแก่การปกครองประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของชุมชนในระดับพื้นที่ ซึ่งเป็นฐานรากสำคัญในการปกครองระดับชาติ อีกทั้งทั้งการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจะช่วยขับเคลื่อนการเมืองภาคพลเมืองในระดับจังหวัดอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะเป็นแนวทางนำไปสู่การเป็นสร้างพลเมืองที่กระตือรือร้น (Active citizen) ทั้งระดับของการเป็นพลเมืองตามสภาพทางกฎหมายและการเมืองกล่าวคือ เป็นพลเมืองในฐานะสมาชิกของรัฐและชุมชน มีสิทธิและความรับผิดชอบตามกำหนดในกฎหมาย เช่น การเคารพกฎหมาย และการออกเสียงเลือกตั้ง ฯลฯ และระดับของการมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ กล่าวคือ มีพฤติกรรมที่แสดงออกต่อกิจการสาธารณะที่มุ่งให้ชีวิตสาธารณะหรือชีวิตส่วนรวมดีขึ้น ฯลฯ (ศรัณยู หมั่นทรัพย์, 2551, น. 3) ซึ่งการดำเนินการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ Platform 1 ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนากำลังคนและสถาบันความรู้ Program 3 ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาทักษะเพื่ออนาคตของ

กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม และยุทธศาสตร์จังหวัดอุดรดิตถ์ คือ เสริมสร้างบ้านเมืองให้น่าอยู่ สร้างชุมชนและครอบครัว เข้มแข็ง เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี อีกทั้งสอดคล้องยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 พันธกิจสัมพันธ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กลยุทธ์ที่ 2 บูรณาการพันธกิจสัมพันธ์เพื่อพัฒนาสังคมท้องถิ่น ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และกีฬา การศึกษา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และสุขภาพ (มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, 2565, ออนไลน์) ซึ่งการวิจัยดังกล่าวจะนำไปสู่การได้รับผลผลิตหลักคือ หลักสูตรนาร่องโรงเรียนพลเมืองของศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมืองสถาบันพระปกเกล้าจังหวัดอุดรดิตถ์ สำหรับจัดการศึกษาและถ่ายทอดแก่ประชาชน เด็กและเยาวชน ตลอดจนผู้สนใจอื่นๆ และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองระดับจังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งผลผลิตดังกล่าวจะเป็นรากฐานอันสำคัญที่จะนำไปสู่ผลลัพธ์ในอนาคต คือ การที่ประชาชนในจังหวัดอุดรดิตถ์มีความเป็นพลเมือง โดยมีการเปลี่ยนแปลงด้านระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ที่สอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคมเพิ่มมากขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสำหรับจัดการเรียนการสอนแก่ประชาชนในจังหวัดอุดรดิตถ์
2. เพื่อทดลองและประเมินผลการใช้หลักสูตรการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนแก่ประชาชนในจังหวัดอุดรดิตถ์
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแก่ประชาชนในจังหวัดอุดรดิตถ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

จากแผนภาพที่ 1 คณะผู้วิจัยประมวลแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อาทิ วรากรณ์ สามโกเศศ (2554, ออนไลน์), ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2555, น. 251-253), ทิพย์พาร ตันติสุนทร (2556, น. 2-3), พนารัตน์ วิทยอนันต์ (2563, น. 293-301), ศรีณยุ หมั่นทรัพย์ (2551, น. 3),

John J. Cogan & Patricia Kristine Kubow (1997, p. 29-30), Bryan S. Turner (2004 อ้างถึงใน ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555, น. 251), และ Westheimer & Kahne (2004, p. 240) มาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมุ่งประสงค์พัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง

ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการพัฒนาความเป็นพลเมืองของจังหวัดอุดรดิตถ์ ทั้งนี้ การพัฒนาหลักสูตรฯ จะต้องพิจารณาบริบทเชิงพื้นที่ที่ครอบคลุมด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เชื่อมโยงกับปัญหาและความต้องการเรียนรู้เฉพาะของท้องถิ่น ซึ่งครอบคลุมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยรอบแนวคิดคุณลักษณะของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ประมวลและวิเคราะห์สำหรับเป็นฐานแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย คุณลักษณะของความเป็นพลเมือง คือ 1) มีความรับผิดชอบต่อตนเอง 2) มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมโดยเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขและพัฒนาปัญหาของชุมชนและสังคม 3) มีสิทธิและเสรีภาพ 4) มีความสามารถในการยอมรับความแตกต่าง 5) เคารพกติกาในการอยู่ร่วมกัน 6) เคารพกฎหมาย 7) เคารพหลักความเสมอภาค 8) เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น 9) มุ่งเน้นความยุติธรรมในสังคม 10) ยินดีและสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การออกเสียงเลือกตั้ง 11) เคารพสิทธิการองค์พระมหากษัตริย์ และ 12) ไม่ละเมิด กล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ และดำเนินการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรนาร่อง ทดลองใช้หลักสูตร และประเมินผลการใช้หลักสูตรการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโดยภายหลังการนำใช้หลักสูตรจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้านระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประชาชนในจังหวัดอุดรดิตถ์

วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้รับเอกสารการรับรองโครงการวิจัย (COA) ที่ 007/2565, URU – REC No.007/65 จากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) ระหว่างวิธีวิทยาเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพโดยกระบวนการศึกษาทั้งหมดดำเนินในรูปแบบ Collaborative Action Research ทั้งนี้ หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาจะไปทดลองในพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษา คือ ตำบลคอรุม อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งเป็นพื้นที่ดำเนินโครงการของศูนย์พัฒนาการภาคพลเมืองสถาบันพระปกเกล้าจังหวัดอุดรดิตถ์ ระหว่างปี 2563-2565 สำหรับวิธีการศึกษาเชิงปริมาณนั้นเป็นการศึกษาเพื่อประเมินหลักสูตรการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่เป็นหลักสูตรนาร่องที่มีความเป็นไปได้ (Possible Curriculum)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลักและประชากร

1) ประชากรสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย ผู้เรียนหลักสูตรนาร่อง และผู้สอน ประกอบด้วย อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ และครูภูมิปัญญา ตำบลคอรุม อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์

2) ผู้ให้ข้อมูลหลักสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ กำหนดเกณฑ์คุณสมบัติ คือ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร และการพัฒนา ตลอดจนเป็นผู้ที่สอนด้านความเป็นพลเมืองใน ประกอบด้วย คณะกรรมการศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมืองสถาบันพระปกเกล้าจังหวัดอุดรดิตถ์ที่ดำรงตำแหน่ง พ.ศ.2564-2565 ประกอบด้วย

สถาบันพระปกเกล้า

ประธานศูนย์พัฒนาการเมืองฯ รองประธานศูนย์พัฒนาการเมืองฯ และผู้แทนกรรมการ ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า ผู้แทนแทนสถาบันพระปกเกล้าที่รับผิดชอบศูนย์พัฒนาการเมืองฯ พื้นที่ภาคเหนือ ผู้แทนราชการส่วนภูมิภาคจังหวัดอุดรดิตถ์จากที่ทำการปกครองจังหวัด สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาชุมชน และสำนักงานจังหวัดอุดรดิตถ์) ผู้แทนผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนผู้เรียนหลักสูตรนาร่อง และผู้แทนผู้สอนหลักสูตรนาร่อง โดยผู้เรียนและผู้สอนเป็นกลุ่มที่คัดจากประชากรจากการวิจัยเชิงปริมาณ กำหนดคุณสมบัติ คือ เป็นตัวแทนผู้สอนจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ และครูภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทละ 1 คน มีความพร้อมและความสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอนได้

1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1) การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในครั้งนี้เป็นการพัฒนาหลักสูตรภายใต้แนวคิดคุณลักษณะของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วย มีความรับผิดชอบตนเอง มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมโดยเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขและพัฒนาปัญหาของชุมชนและสังคม มีสิทธิและเสรีภาพ มีความสามารถในการยอมรับความแตกต่าง เคารพกติกาในการอยู่ร่วมกัน เคารพกฎหมาย เคารพหลักความเสมอภาค เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น มุ่งเน้นความยุติธรรมในสังคม ยินดีและสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เคารพ สักการะองค์พระมหากษัตริย์และไม่ละเมิด กล่าวหา หรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์

2) การประเมินผลการใช้หลักสูตรการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนแก่ประชาชนในจังหวัดอุดรดิตถ์ และการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแก่ประชาชนในจังหวัดอุดรดิตถ์

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่และระยะเวลาที่ทำการวิจัย

ดำเนินวิจัยและทดลองในพื้นที่สำหรับทดลองจัดการเรียนการสอน คือ ตำบลคอรุม

อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ ระหว่างเดือนกรกฎาคม 2565 – กรกฎาคม 2566

2. ผู้ให้ข้อมูลหลักและประชากร

2.1 ผู้ให้ข้อมูลหลักสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ บุคลากรและประชาชนที่เกี่ยวข้องจำนวน 7 กลุ่ม รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลัก 21 คน แต่ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักได้ 20 คน

2.2 ประชากรสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ จำนวนทั้งหมด 45 คน ได้แก่ ผู้ที่ทดลองใช้หลักสูตรนาร่องจำนวน 30 คน เป็นจำนวนที่เพียงพอในการทดสอบประสิทธิผลของหลักสูตร ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ผู้เรียนหลักสูตรนาร่อง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนนาร่อง (โรงเรียนบ้านบ้านบึงท่ายวน) และสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนตำบลคอรุม จำนวน 15 คน ผู้สูงอายุจำนวน 5 คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5 คน และประชาชนทั่วไป จำนวน 5 คน ประชากรกลุ่มนี้เข้ารับการเรียนรู้จำนวน 5 ครั้งๆ 30 ชั่วโมง (การทดสอบก่อนเรียน/ทดลองเรียน/ทดสอบหลังเรียน) และกลุ่มที่ 2

ผู้สอน จำนวน 15 คน ได้แก่ อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ คณะวิทยาการ
จัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี จำนวน 10 คน
และครูภูมิปัญญา (ปราชญ์ชุมชน) จำนวน 5 คน (นายบุญเรือง
รอดคง นายประยัด แก้วพุ่ม นายประทีป ทิมให้ผล
นางกนกรัตน์ จันทร์กล้า นายพงษ์เทพ ชัยอ่อน)

4. เครื่องมือในการวิจัย

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการเก็บรวบรวม
ข้อมูลทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพปฐมภูมิ ประกอบด้วย
การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การจัดอภิปราย
กลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) การใช้แบบบันทึก
ภาคสนาม (Field Note) และหลักสูตร (หลักสูตรนำร่อง:
Pilot Curriculum)

2. การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามมาตร ประเมินค่า (Rating Scale) 4 ระดับ
โดย 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด, 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย, 3 หมายถึง เห็นด้วยมาก และ 4 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
แปลความหมายของค่าเฉลี่ยมีเกณฑ์ ดังนี้

$$\text{สูตรอันดับภาคชั้น} = \frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{(4-1)}{4} = 0.75$$

ค่าเฉลี่ย 3.26 - 4.00 เห็นด้วยมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.25 เห็นด้วยมาก

ค่าเฉลี่ย 1.76 - 2.50 เห็นด้วยน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.75 เห็นด้วยน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ นำข้อมูลที่ได้
ได้รับมาจัดทำให้เป็นระบบและหาความหมาย
แยกแยะองค์ประกอบ รวมทั้งเชื่อมโยงและหาความ
สัมพันธ์ของข้อมูล และดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content
Analysis) โดยการวิเคราะห์ระดับจุลภาค ที่ประกอบด้วย
การจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) ครอบคลุม
การวิเคราะห์คำหลัก และการวิเคราะห์ระดับมหภาค
โดยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอิงทฤษฎี และไม่อิงทฤษฎี
ตลอดจนการวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้รับ

จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่แตกต่างกัน และวิเคราะห์แบบอุปนัย
ในรูปของการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ที่ใช้ทฤษฎีและแนวคิด
ที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัยในการวิเคราะห์ข้อมูล

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติ
เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจง
ความถี่ (Frequency) การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง
(Mean) และการวัดการกระจาย (S.D.)

การตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ

คณะนักวิจัยกำหนดใช้วิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรง
ตามเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามจาก

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน มีค่า IOC = 0.89 แสดงว่าแบบสอบถามสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ได้

5. การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลเชิงคุณภาพ

ใช้วิธีการสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodology Triangulation) โดยรวบรวมและคัดเลือกข้อมูลที่ศึกษาในประเด็นเดียวกันจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายวิธีการทั้งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การจัดสนทนากลุ่มย่อย และตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเชิงพื้นที่

จากผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของพลเมือง โครงสร้าง เนื้อหา และกระบวนการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองนำมาสู่การพัฒนาหลักสูตร โดยเป็นการประมวลผลจากวิธีวิทยาเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยมีดังนี้

ชื่อหลักสูตร คือ “หลักสูตรการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจังหวัดอุดรธานี”

คำอธิบายหลักสูตร คือ แนวคิด และหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญกับความเป็นพลเมือง บทบาทและสถานะของพระมหากษัตริย์ภายใต้

รัฐธรรมนูญ หลักนิติธรรมหลักคุณธรรม สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบของประชาชน การวิเคราะห์ชุมชน การกำหนดนโยบายสาธารณะเชิงพื้นที่ การเปลี่ยนแปลงชุมชนเชิงสร้างสรรค์ การสำนึกและห่วงใยชุมชน กรณีศึกษาบุคคลและชุมชนต้นแบบความสำเร็จในการพัฒนาชุมชน และการจัดทำโครงการ

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1. เพื่ออธิบายแนวคิดและหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้อย่างถูกต้อง
2. เพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้อย่างถูกต้อง
3. เพื่อให้เข้าใจบทบาทและสถานะของพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญได้อย่างถูกต้อง
4. เพื่อให้มีความรู้และปฏิบัติตามหลักนิติธรรม และหลักคุณธรรมได้อย่างเหมาะสม
5. เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่นำไปสู่การประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม
6. เพื่อสามารถระบุและวิเคราะห์ปัญหาชุมชนได้
7. เพื่อส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะเชิงพื้นที่อย่างสร้างสรรค์
8. เพื่อให้เกิดการตระหนักถึงบทบาทในการพัฒนาชุมชนเชิงสร้างสรรค์
9. เพื่อให้เกิดการสำนึกและห่วงใยชุมชนพื้นที่

10. เพื่อศึกษาดูงานและวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จของบุคคลและชุมชนต้นแบบในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนเชิงสร้างสรรค์

โครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วย จำนวน 90 ชั่วโมง (6 หน่วยกิต) มีกลุ่มเนื้อหาของหลักสูตร ประกอบด้วย วิชาแกนกลางจำนวน 16 ชั่วโมง วิชาท้องถิ่นจำนวน 28 ชั่วโมง วิชาเฉพาะกลุ่มจำนวน 28 ชั่วโมง และโครงการจำนวน 18 ชั่วโมง จัดการเรียนการสอนรวม 16 วัน

การทดลองใช้หลักสูตร

ดำเนินการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ จำนวน 5 ครั้ง รวมจำนวน 30 ชั่วโมง ผู้เรียนจำนวน 30 คน ในเดือน กุมภาพันธ์ มีนาคม และเมษายน 2566 รวมจำนวน 8 วัน โดยมีกลุ่มผู้เรียน รวมทั้งหมด 30 คน โดยสอนในวันพฤหัสบดี ของแต่ละสัปดาห์ ณ องค์การบริหารส่วนตำบลคอรุม และการสำรวจชุมชนและศึกษาพื้นที่ภายในตำบลคอรุม

สรุปผลการทดลองและประเมินผลการใช้หลักสูตรการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จังหวัดอุดรธานี

ผลการวิจัยในข้อที่ 1 และ 2 เป็นการสรุปจากวิธีวิทยาเชิงปริมาณ และข้อที่ 3 เป็นการประมวลผลจากวิธีวิทยาเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. ผลการทดสอบก่อนและหลังการเรียนรู้ของผู้เรียน

ผลการทดสอบก่อนและหลังเรียนหลักสูตรการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจังหวัดอุดรธานี

คะแนนเต็ม 15 คะแนน พบว่า ผลการทดสอบก่อนเรียน คะแนนเฉลี่ยของผู้เรียน = 8.50 คะแนน และผลการทดสอบหลังเรียน = 10.20 คะแนน และมีผู้เรียนที่มีผลการทดสอบก่อนเรียนคะแนนสูงสุด คือ 12 คะแนน จำนวน 2 คน เมื่อเปรียบเทียบกับผลทดสอบหลังเรียนพบว่า ผู้เรียนมีผลทดสอบคะแนนสูงสุด คือ 14 คะแนน จำนวน 2 คน และ 13 คะแนน จำนวน 4 คน และผลทดสอบก่อนเรียนที่มีค่าต่ำที่สุดของผู้เรียน คือ 4 คะแนน จำนวน 1 คน แต่ภายหลังเรียนในหลักสูตรพบว่า คะแนนที่ผู้เรียนได้รับต่ำสุด คือ 7 คะแนน จำนวน 3 คน แสดงให้เห็นว่าหลังการเรียนรู้ ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยและระดับคะแนนแตกต่างกันโดยได้รับคะแนนเพิ่มขึ้น ซึ่งเห็นว่าผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเพิ่มมากขึ้น

2. สรุปผลการประเมินผลการใช้หลักสูตร

แสดงผลการใช้หลักสูตรการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจังหวัดอุดรธานีพบว่า ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 3.62$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านผลลัพธ์การเรียนรู้และพฤติกรรมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\mu = 3.66$) รองลงมา ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน ($\mu = 3.62$) และโครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตร ($\mu = 3.53$) ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดจากสามด้าน ทั้งนี้ในแต่ละด้านมีผลการวิจัยที่น่าสนใจ คือ โครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตรประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ วิชาท้องถิ่น ($\mu = 3.60$) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การจัดทำสาระสำคัญของแต่ละหน่วยงานเรียนรู้เหมาะสม ($\mu = 3.51$) สำหรับการจัดการเรียนการสอนพบว่า ประเด็นมีการจัดการเรียนการสอนครบทุกหน่วยการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\mu = 3.73$)

และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ กำหนดสัดส่วนเวลาเรียนแต่ละหน่วยการเรียนรู้เหมาะสม ($\mu = 3.56$) ส่วนด้านผลลัพธ์การเรียนรู้และพฤติกรรมประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยได้แก่ ยินดี และสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การออกเสียงเลือกตั้ง ($\mu = 3.82$) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ มีสิทธิและเสรีภาพ ($\mu = 3.51$)

3. ผลการปรับปรุงหลักสูตร

คณะนักวิจัยนำผลการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของแต่ละด้านมาปรับปรุงหลักสูตร (Curriculum Re-develop) ดังนี้

3.1. ด้านโครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตร ประกอบด้วย วิชาแกนกลาง วิชาท้องถิ่น วิชาเฉพาะกลุ่ม และโครงการ สาระสำคัญที่ปรับ ได้แก่ การจัดทำสาระสำคัญของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ในกลุ่มวิชาเฉพาะกลุ่มตามความต้องการของผู้เรียน โดยเพิ่มหน่วยการสอน คือ เนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการขยะอย่างยั่งยืน โดยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การนำขยะไปแปรรูปเป็นเชื้อเพลิงที่มีความปลอดภัยโดยสามารถนำมาใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับการเกษตร หรืออื่นๆ การศึกษาชุมชนที่เป็นชุมชนคาร์บอนต่ำ เป็นต้น โดยมุ่งเน้นการสอนการหาวิธีการใหม่ๆ ในการจัดการขยะควบคู่กับการอนุรักษ์ และมีการศึกษาดูงานด้านการจัดการขยะในชุมชนที่มีการจัดการในด้านดังกล่าวจนได้รับการยอมรับ

3.2 ด้านการจัดการเรียนการสอนได้มีการปรับปรุงหลักสูตรในประเด็นการกำหนดสัดส่วนเวลาเรียนแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งมีการเสนอปรับวิชาโครงการเพิ่มขึ้นเป็น 24 ชั่วโมง จากเดิม 18 ชั่วโมง เนื่องจาก

การฝึกปฏิบัติเขียนข้อเสนอโครงการแก้ไขและพัฒนาชุมชนในหลักสูตรเดิมมีเวลาจำกัดเพียง 6 ชั่วโมง ควรปรับเป็น 12 ชั่วโมงเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เทคนิคการเขียนโครงการ/โครงการเพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเสนอโครงการต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่สามารถสนับสนุนการทำกิจกรรมภายใต้โครงการต่างๆ ภายในชุมชนได้จริง สรุปหลักสูตรการสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจังหวัดอุดรธานี มีจำนวนชั่วโมงของหลักสูตรเดิม 90 ชั่วโมง เป็น 96 ชั่วโมง โดยวิชาโครงการเดิมจำนวน 18 ชั่วโมง เป็น 24 ชั่วโมง

3.3 ด้านผลลัพธ์การเรียนรู้และพฤติกรรม ซึ่งประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ประเด็นมีสิทธิและเสรีภาพ จึงปรับจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้านสิทธิ และเสรีภาพในวิชาแกนกลาง หน่วยการสอน 5) หลักสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยใช้วิธีการสอนและการประเมินผลเดิมที่เน้นการบรรยายในห้องเรียน การอภิปราย และการแลกเปลี่ยนเชิงสร้างสรรค์ ปรับเป็นการใช้วิธีการเรียนโดยการจำลองสถานการณ์ด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน เช่น การละเมิดสิทธิบุคคลอื่น โดยการเผาขยะในพื้นที่เกษตรกรรม และกำหนดให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติเป็นบุคคลในสถานการณ์ที่แตกต่างกันในชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนที่ได้รับบทบาทสมมตินั้นๆ ได้คิดวิเคราะห์ผลกระทบและเสนอทางออกร่วมกันที่จะสามารถนำไปสู่การที่คนในชุมชนสามารถดำเนินชีวิตได้ภายใต้การเคารพสิทธิและเสรีภาพระหว่างกัน

สรุปผลการวิจัยผลข้อเสนอแนะเชิงนโยบายใน การพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแก่ประชาชนใน จังหวัดอุดรดิตถ์

นำเสนอข้อมูลโดยการประมวลผลจากวิธีวิทยา
เชิงคุณภาพ ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ควรมีการจัดทำหลักสูตรเพื่อการสร้างความรู้
ความเข้าใจ และความตระหนักรู้เกี่ยวกับความเป็น
พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุขให้กับประชาชนในทุกระดับ ได้แก่ เด็ก
เยาวชน และประชาชนทั่วไปในจังหวัดอุดรดิตถ์

2. พัฒนาศูนย์การเรียนรู้เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการ
ขยายองค์ความรู้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนในจังหวัด
อุดรดิตถ์ บูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ
ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเพื่อขับเคลื่อนและขยาย
องค์ความรู้ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมี
พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขทั้งในระบบ นอกกระบบ
และตามอัธยาศัย

3. ควรส่งเสริมให้มีการจัดทำระบบธนาคาร
หน่วยกิตร่วมกับสถาบันทางวิชาการ เช่น มหาวิทยาลัย
ราชภัฏอุดรดิตถ์ โดยกำหนดให้รายวิชาที่ศึกษาใน
หลักสูตรโรงเรียนพลเมืองได้รับการรับรองจาก
มหาวิทยาลัยเพื่อใช้เป็นรายวิชาทดแทนรายวิชาที่บรรจุใน
หลักสูตรของมหาวิทยาลัย ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนใน
หลักสูตรสร้างความเป็นพลเมืองเข้าศึกษาต่อในระดับ
ปริญญาตรีที่ช่วยสนับสนุนการเรียนในระดับอุดมศึกษาใน
สาขาที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของผู้เรียนของหลักสูตร
โรงเรียนพลเมือง

4. ควรสนับสนุนผู้เรียนทุกกลุ่มโดยไม่จำกัด
อายุ เพศ หรือเงื่อนไขใดๆ ที่นำไปสู่การลดทอนโอกาส
ในการเข้าถึงการเรียนรู้ และควรกำหนดโครงสร้าง
หลักสูตรที่แบ่งสัดส่วนวิชาที่ต้องรู้ (แกนกลาง) วิชาที่
สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการพัฒนา
นโยบายสาธารณะร่วมกัน ตลอดจนวิชาที่ส่งเสริมและ
อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งควรจัดสอนเป็นหลักสูตร
ระยะสั้น มุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติจริง
มากกว่าการบรรยาย จำนวนชั่วโมงไม่ต่ำกว่า 80 และ
ไม่เกิน 100 ชั่วโมง

5. ควรนำหลักสูตรการศึกษาเพื่อเสริมสร้าง
ความเป็นพลเมืองมาพัฒนาเป็นนโยบายสาธารณะที่
นำไปสู่การปฏิบัติจริงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้ผู้เรียนในฐานะ
ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมขับเคลื่อนนโยบายนั้นๆ ร่วมด้วย
มีการนำไปปฏิบัติ และจัดให้มีการถอดบทเรียนผลการ
นำนโยบายไปปฏิบัติ ในรูปแบบของเวทีสาธารณะที่
เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มในจังหวัดอุดรดิตถ์
ร่วมแลกเปลี่ยนในรูปแบบเวทีสาธารณะ

การอภิปรายผลการวิจัย

1. การอภิปรายผลการพัฒนาหลักสูตรการเสริม สร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจังหวัดอุดรดิตถ์

จากผลการพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างความเป็น
พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุขจังหวัดอุดรดิตถ์จะเห็นได้ว่าคำอธิบาย

หลักสูตรที่กำหนดขึ้นมามุ่งให้ผู้เรียนในหลักสูตรเกิดความรู้ความเข้าใจ และพัฒนาพฤติกรรมสู่การเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อาทิ เนื้อหาแนวคิด และหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญกับความเป็นพลเมือง บทบาทและสถานะของพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ ซึ่งเมื่อนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนผู้เรียนจะทราบถึงแนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้องที่จะช่วยให้เข้าใจการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับวารกรณ์ สามโกเศศ (2554, น. ออนไลน์) ที่ได้อธิบายว่าพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย แตกต่างจากพลเมืองของระบอบอื่นที่พลเมืองจะมีคุณสมบัติอย่างไรจะเป็นไปตามที่ผู้ใช้อำนาจประสงค์จะให้ เป็น ขณะที่ระบอบประชาธิปไตยเจ้าของอำนาจสูงสุดคือประชาชน ดังนั้นประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจ พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจึงหมายถึง สมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพ (Liberty) และพึ่งตนเองได้ (Independent) ใช้สิทธิเสรีภาพโดยควบคู่กับความรับผิดชอบ เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพหลักความเสมอภาค เคารพกติกา เช่นเดียวกับปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2555, น. 251-253) และทิพย์พาพร ตันติสุนทร (2557, น. 2-3) ที่เห็นพ้องกันว่าความเป็นพลเมืองของระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การเป็นสมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพควบคู่กับความรับผิดชอบ และมีสิทธิเสรีภาพควบคู่กับหน้าที่โดยมีความสามารถในการยอมรับความแตกต่าง และเคารพกติกาในการอยู่ร่วมกัน พร้อมทั้งมีส่วนร่วมต่อความเป็นไปและการแก้ปัญหาของสังคมของตนเอง นอกจากนี้นักวิชาการทั้งสามท่านแล้วเห็นได้ว่ายังมี

น้อยเช่นเดียวกับ Westheimer และ Kahne (2004, p. 240) พลเมืองที่มีส่วนร่วมเป็นสมาชิกที่มีความร่วมมือในองค์กร ชุมชนหรือพยายามช่วยเหลือกิจกรรมในชุมชน และแก้ไขปัญหาดังกล่าวและพัฒนาสังคมพลเมืองต้องเข้าไปมีส่วนร่วม และมีบทบาทนำในการสร้างระบบและโครงสร้างของชุมชนในการร่วมกันจัดการปัญหาของชุมชน รวมถึงสอดคล้องกับ John J. Cogan และ Patricia Kristine Kubow (1997, pp. 29-30) เกี่ยวกับลักษณะพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยที่เป็นสากลในด้านการสามารถไตร่ตรองและแก้ไขปัญหาสังคมได้ในฐานะสมาชิกของสังคมโลก และสามารถรับรู้และปกป้องความเป็นมนุษย์ เช่น สิทธิสตรี และชนกลุ่มน้อย เป็นต้น ฉะนั้น การกำหนดคำอธิบายหลักสูตรดังกล่าวจึงย่อมช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยเฉพาะวัตถุประสงค์หลักสูตรที่มุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจเกี่ยวกับหลักสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่นำไปสู่การประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะเชิงพื้นที่อย่างสร้างสรรค์ และเพื่อให้เกิดการตระหนักถึงบทบาทในการพัฒนาชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งการมีความรู้ความเข้าใจดังกล่าวมีเพียงให้เกิดเฉพาะความรู้แต่ไม่สร้างเสริมให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของตนเองที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมการพัฒนาชุมชนที่ตนเองเป็นสมาชิก นอกจากนี้การกำหนดคำอธิบายหลักสูตรในครั้งนี้นี้ยังมุ่งให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่นำไปสู่การปรับพฤติกรรม โดยขอยกตัวอย่างเพิ่มเติม เช่น ให้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและสถานะของพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ จึงสอดคล้องกับคุณลักษณะของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมี

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งการได้รับรู้ถึงบทบาทและพระราชสถานะดังกล่าวตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ก็ย่อมบรรลุวัตถุประสงค์ที่ให้ผู้เรียนเข้าใจบทบาทและสถานะของพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญได้อย่างถูกต้อง

2. อภิปรายผลการทดลอง ประเมินผลการใช้หลักสูตร และผลการปรับปรุงหลักสูตรการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจังหวัดอุดรธานี

2.1 อภิปรายผลการทดลองใช้หลักสูตรการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจังหวัดอุดรธานี

ผลการทดสอบก่อนและหลังเรียนหลักสูตรการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจังหวัดอุดรธานี จำนวนคะแนนเต็ม 15 คะแนน พบว่า ผลการทดสอบคะแนนสูงสุด คือ 12 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบกับผลทดสอบหลังเรียนพบว่า ผู้เรียนมีผลทดสอบคะแนนสูงสุด คือ 14 คะแนน คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน = 8.50 คะแนน และหลังเรียน = 10.20 คะแนน ให้เห็นว่าหลังการเรียนผู้เรียนมีคะแนนแตกต่างโดยได้รับคะแนนเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับวิลาพัฒน์ อรุณบุญสวัสดิ และอรพิน ศิริสัมพันธ์ (2562, น. 306-323) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครูประถมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา พบผลการวิจัยประการหนึ่ง คือ ผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านความรู้ความเข้าใจพื้นฐานความเป็นพลเมือง

และการออกแบบจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนระดับประถมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และยังสอดคล้องกับชัยนิตย์ พรธนาพร และรุจิร ภูสาระ (2556, น. 97-103) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรการเป็นพลเมืองดีสำหรับเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมการเป็นพลเมืองดีสำหรับเยาวชนได้สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของเยาวชน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจในความหมายและแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดี เห็นได้ว่าหลักสูตรในลักษณะเกี่ยวกับการสร้างความเป็นพลเมืองดีมักมีวัตถุประสงค์ในระดับของการให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดพื้นฐานด้านความเป็นพลเมืองดีเป็นหลัก ซึ่งจากผลคะแนนที่เพิ่มขึ้นนั้นก็ย่อมเชื่อได้ว่าผู้เรียนเกิดความรู้และความเข้าใจมากขึ้น

อย่างไรก็ตามแม้ว่าผู้เรียนในหลักสูตรการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจังหวัดอุดรธานี มีผลการทดสอบหลังเรียนเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเรียน แต่มีประเด็นที่ต้องคำนึงเนื่องจากการจัดการศึกษาด้านพลเมืองจะต้องพิจารณาในมิติอื่นๆ ด้วย มิใช่ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มเติมประการเดียว ตามที่ Peter Filzmaier (2007 as cited in Yoldas, Ozlem Becerik (2015, p. 546) ได้เสนอว่า การจัดการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองจะต้องพิจารณา 3 มิติ ได้แก่ 1) การศึกษาเชิงพลเมืองเป็นการส่งต่อความรู้ ฉะนั้น การจัดการศึกษาไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดความรู้ที่เป็นข้อมูลที่เป็นความจริงเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับความสร้างเข้าใจให้ผู้เรียน

สามารถปฏิบัติได้จริง 2) การศึกษาเชิงพลเมืองเป็นเสรีภาพในการแสดงออกและส่งเสริมการมีส่วนร่วม ฉะนั้นควรสนับสนุนการพัฒนาทัศนคติทางการเมือง ความคิดเห็น และค่านิยม ซึ่งจะเป็นการสร้างวัฒนธรรมการเมือง และ 3) การศึกษาเชิงพลเมืองเป็นความสามารถทางสังคม ฉะนั้น การศึกษาดังกล่าวจึงอาจมีผลเพียงการรับรู้ทางทฤษฎีที่ช่วยเตรียมความพร้อมที่จะรับผิดชอบ พัฒนาการตัดสินใจ และช่วยให้สามารถพัฒนาทางเลือกนโยบายด้านการจัดการศึกษาความเป็นพลเมืองขึ้นมา จะเห็นได้ว่าการศึกษาเชิงการทดลองจัดการเรียนการสอนจำนวน 5 ครั้งนั้นที่ผู้เรียนมีผลการเรียนในระดับที่ดีขึ้นนั้นอาจไม่สามารถบรรลุ 3 มิติตาม Peter Filzmaier (2007 as cited in Yoldas, Ozlem Becerik 2015, p. 546) ได้อธิบายไว้ เนื่องจากจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการนำไปสู่การปฏิบัติจนสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้องและถ่ายทอด ตลอดจนสามารถปรับทัศนคติทางการเมือง และค่านิยม ซึ่งเป็นการสร้างวัฒนธรรมการเมืองให้สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยได้ จากการอภิปรายผลการวิจัยจึงสามารถยืนยันว่าการจัดทำหลักสูตรและทดลองใช้หลักสูตรการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจังหวัดอุดรดิตถ์สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในเบื้องต้น กล่าวคือ การเกิดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมืองที่ถูกต้องที่จะช่วยนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและปรับทัศนคติหรือค่านิยมที่ดีต่อไปได้ แต่ยังคงคำนึงถึงการจัดการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองที่จะต้องพิจารณาทั้ง 3 มิติดังอภิปรายข้างต้นควบคู่ด้วย

2.2 อภิปรายผลการประเมินผลการใช้และผล การปรับปรุงหลักสูตรหลักสูตรการเสริมสร้างความเป็น พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขจังหวัดอุดรดิตถ์

จากผลการใช้หลักสูตรการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจังหวัดอุดรดิตถ์พบว่า ในภาพรวมทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ซึ่งประกอบด้วยด้านโครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านผลลัพธ์การเรียนรู้และพฤติกรรม นั้นย่อมแสดงให้เห็นว่าภายหลังที่ผู้เรียนได้ศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าวส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรกำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภีร์ สมอนา (2558, น. ก) ที่ได้วิจัย เรื่อง ความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโครงการโรงเรียนพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ความเป็นพลเมืองของนักเรียนพลเมืองเมื่อพิจารณาในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน (การรับรู้สิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ ความตระหนักในสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ และการมีจิตสาธารณะ) พบว่า ภายหลังจากที่นักเรียนพลเมืองผ่านการเข้าร่วมโครงการโรงเรียนพลเมือง นักเรียนมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองตามประเด็นต่างๆ จากทั้ง 3 ด้านในภาพรวมอยู่ในระดับสูง จึงสามารถพิจารณาได้ว่าการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองแก่กลุ่มเป้าหมายจำเป็นต้องกำหนดในรูปแบบของหลักสูตรการสร้างความเป็นพลเมืองเฉพาะขึ้นมาแล้วกำหนดวัตถุประสงค์และเนื้อหาที่ชัดเจนสอดคล้องกับแนวคิดด้านการสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะใน

สังคมไทยที่เป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อย่างไรก็ตามแม้ว่าผลการใช้หลักสูตรการสร้างความ เป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจังหวัดอุดรธานีพบว่า ในภาพรวมทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดก็ตาม แต่จะเห็นได้ว่าด้านโครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับผลลัพธ์การเรียนรู้และพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และการจัดการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยมากเป็นลำดับที่สอง ในที่นี้จึงนำประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในแต่ละรายด้านมาอภิปราย ในด้านโครงสร้าง และเนื้อหาหลักสูตรประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การจัดทำสาระสำคัญของแต่ละหน่วยงานเรียนรู้เหมาะสม เป็นประเด็นที่น่าสนใจในการพิจารณาปรับปรุงให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ซึ่งในโครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตร ประกอบด้วย กลุ่มวิชาแกนกลาง กลุ่มวิชาท้องถิ่น กลุ่มวิชาเฉพาะกลุ่ม และกลุ่มวิชาโครงการ สาระสำคัญที่ปรับ ได้แก่ การจัดทำสาระสำคัญของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ในกลุ่มวิชาเฉพาะกลุ่มตามความต้องการของผู้เรียน ทั้งนี้ อาจเกิดจากการที่ผู้เรียนเห็นว่าภายในชุมชนแต่ละชุมชน ย่อมประสบปัญหาที่แตกต่างกันออกไป เช่น ชุมชนที่ดำเนินการทดสอบใช้หลักสูตร คือ ตำบลคอหมูเป็นพื้นที่ที่ประสบกับการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร และปัญหาด้านการเผาขยะจากครัวเรือนจึงเห็นว่าควรจัดการเรียนการสอนด้านการจัดการขยะที่เหมาะสมและมีกิจกรรมที่สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ตลอดจนผู้เรียนกับผู้เรียนเพื่อนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกต่อส่วนรวมโดยสามารถลดพฤติกรรมที่กระทบต่อสาธารณะ เช่น การเผาในพื้นที่เกษตรกรรมและจาก

ครัวเรือนจึงนำไปสู่กับปรับเนื้อหา โดยเพิ่มหน่วยการสอนคือ เนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการขยะอย่างยั่งยืนโดยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การนำขยะไปแปรรูปเป็นเชื้อเพลิงที่มีความปลอดภัยโดยสามารถนำมาใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับการเกษตร หรืออื่นๆ การศึกษาชุมชนที่เป็นชุมชนคาร์บอนต่ำ เป็นต้น ซึ่งการจัดกลุ่มวิชาที่บรรจุในหลักสูตรการสร้างความ เป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจังหวัดอุดรธานี จะมีความคล้ายคลึงกับสถาบันพระปกเกล้าที่ได้กำหนดกรอบเนื้อหาในหลักสูตรโรงเรียนพลเมืองในรูปแบบของวิชาแกนกลาง จำนวน 30 ชั่วโมง วิชาท้องถิ่น (พื้นที่คิดเอง) จำนวน 30 ชั่วโมง และวิชาเฉพาะกลุ่ม (พื้นที่คิดเอง) จำนวน 45 ชั่วโมง รวม 105 ชั่วโมง (สถาบันพระปกเกล้า, 2564, น. 6) แต่หลักสูตรที่พัฒนาจากผลการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มวิชา ที่เพิ่มเติมขึ้นมา คือ กลุ่มวิชาโครงการ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนและฝึกปฏิบัติการเขียนโครงการเพื่อสามารถเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณสำหรับแก้ไขและพัฒนาชุมชนได้จริงตามที่ส่วนราชการต่างๆ กำหนดหลักการเขียนเสนอโครงการ แต่กลุ่มวิชาอื่นโดยเฉพาะวิชาท้องถิ่น และเฉพาะกลุ่ม มีลักษณะการได้มาซึ่งเนื้อหาหลักสูตรคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในจังหวัดเข้ามามีส่วนร่วมในเสนอวิชาโดยพิจารณาบริบทของแต่ละจังหวัดแล้วนำมาพัฒนาเป็นกลุ่มรายวิชาดังกล่าว

สำหรับการจัดการเรียนการสอนพบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ กำหนดสัดส่วนเวลาเรียนแต่ละหน่วยการเรียนรู้เหมาะสม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสัดส่วนกลุ่มวิชาโครงการที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมีระยะเวลาน้อย

ที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับอีก 3 กลุ่มวิชา คือ กลุ่มวิชาแกนกลาง กลุ่มวิชาท้องถิ่น และกลุ่มวิชาเฉพาะกลุ่ม โดยกลุ่มวิชาโครงการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนให้ผู้เรียนได้ฝึกการฝึกปฏิบัติ เขียนข้อเสนอโครงการการแก้ไขและพัฒนาชุมชน การนำเสนอข้อเสนอโครงการการแก้ไขและพัฒนาชุมชน แก่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนมีการร่วมสานเสวนาระหว่างผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้เรียนเพื่อการขับเคลื่อนโครงการการแก้ไขและพัฒนาชุมชน ซึ่งผู้เรียนเห็นว่าจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาเพิ่มมากขึ้นเพื่อได้สำรวจ และวิเคราะห์ปัญหาที่แท้จริงของชุมชนที่จะสามารถนำเสนอเป็นโครงการได้ และการฝึกเขียนโครงการนั้นต้องใช้เวลาที่เรียนรู้อะไรลงมือปฏิบัติการเขียนให้สอดคล้องกับปัญหาสำรวจและวิเคราะห์ได้อย่างแท้จริง ดังนั้น ด้านการจัดการเรียนการสอนได้มีการปรับปรุงหลักสูตรในประเด็นการกำหนดสัดส่วนเวลาเรียนแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งมีการเสนอปรับกลุ่มวิชาโครงการเพิ่มขึ้นเป็น 24 ชั่วโมง โดยเพิ่มการฝึกปฏิบัติเขียนข้อเสนอโครงการเป็น 12 ชั่วโมงเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เทคนิคการเขียนโครงการไปประยุกต์ใช้ในเสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณสำหรับการแก้ไขปัญหาของชุมชนได้จริง ดังนั้น หลักสูตรฯ เดิมมีจำนวนชั่วโมง 90 ชั่วโมง เป็น 96 ชั่วโมง จึงอาจเป็นไปได้ว่าการเพิ่มสัดส่วนจำนวนชั่วโมงดังกล่าวจะสามารถพัฒนาผู้เขียนให้สามารถเขียนโครงการได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

ในด้านผลลัพธ์การเรียนรู้และพฤติกรรมประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ มีสิทธิและเสรีภาพด้านผลลัพธ์การเรียนรู้และพฤติกรรมซึ่งประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ประเด็นมีสิทธิและเสรีภาพ ทั้งนี้ อาจเกิดการผลลัพธ์

ที่เกิดจากการเรียนรู้ที่นำไปสู่การปรับพฤติกรรมยอมใช้ระยะมากเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่นๆ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559, น. ก-ข) ที่ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของประเทศไทย พบว่า การศึกษาทุกระดับมีหลักสูตรที่เปิดสอนเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโดยเน้นการปลูกจิตสำนึก บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในฐานะของพลเมืองโลก และในการจัดการเรียนการสอนพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนเกิดการปฏิบัติจริงจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างหลากหลาย อย่างไรก็ตามพบว่า แม้ว่าจะมีการกำหนดหลักสูตรชัดเจนในแต่ละระดับการศึกษา แต่ก็ยังไม่สามารถทำให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงเท่าที่ควร โดยเฉพาะความตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อความมีระเบียบวินัย การเคารพสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น และการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและสังคม หากมาพิจารณาผลลัพธ์การเรียนรู้และพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของหลักสูตรการสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจังหวัดอุดรธานีในด้านการมีสิทธิและเสรีภาพที่มีผลลัพธ์การเรียนรู้และพฤติกรรมต่ำที่สุด อาจด้วยประเด็นสิทธิและเสรีภาพในบริบทโครงสร้างสังคมไทยยังถือว่าเป็นประเด็นเรียนรู้ใหม่ เนื่องจากปฏิเสธไม่ได้ว่าภายใต้โครงสร้างสังคมไทยยังมีลักษณะชนชั้นที่บุคคลแต่ละบุคคลถูกจัดในชนชั้นที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับภูมิหลังทางสังคม ฉะนั้น การเรียนรู้ในประเด็นดังกล่าวนี้จึงต้องปรับกระบวนการสอนและประเมินผลให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้านสิทธิ และเสรีภาพสอดคล้องกับบริบทสังคมมากขึ้น ซึ่งมีการปรับในกลุ่มวิชา

แกนกลาง หน่วยการสอน 5) หลักสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยปรับวิธีการสอน ในรูปแบบการใช้วิธีการเรียนการสอนโดยการจำลอง สถานการณ์ด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน เช่น การละเมิด สิทธิบุคคลอื่น และกำหนดให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมุติ เป็นบุคคลในสถานภาพที่แตกต่างกันในชุมชน เพื่อให้ผู้เรียน ได้คิดวิเคราะห์และเสนอทางออกเชิงสร้างสรรค์ร่วมกัน เพื่อให้คนในชุมชนสามารถดำเนินชีวิตภายใต้การเคารพ สิทธิและเสรีภาพระหว่างกันเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ อาจจะต้อง ใช้ระยะเวลาานกว่าประเด็นเนื้อหาอื่นที่จะเห็นผลอย่าง เป็นรูปธรรม การเพิ่มวิธีการสอนดังเสนอข้างต้นจึงถือว่าเป็น การดำเนินการที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ โรงเรียนพลเมืองของสำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า (2564, น. 1-2) ที่เป็นการเปิดพื้นที่ และโอกาสการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยใช้วิธีการสอนที่หลากหลายวิธีการทั้งรูปแบบการบรรยาย แบบมีส่วนร่วม การอภิปราย การเสวนา การระดมความคิด การลงพื้นที่ดูตัวอย่าง และการลงมือปฏิบัติ การจัดการ ศึกษาดังกล่าวก็ย่อมเป็นไปตาม UNESCO ได้อธิบายว่า ระบบการศึกษาช่วยส่งเสริมให้เกิดการเคารพหลัก นิติธรรมซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะ ค่านิยม และ ทศนคติที่จำเป็นต่อการมีส่วนร่วมในสังคมอย่างสร้างสรรค์ ช่วยสนับสนุนวิธีการที่ไม่ใช้รุนแรงและมุ่งเน้นสันติในการ เข้าไปมีส่วนร่วมของพลเมือง (UNESCO, 2022, online)

3. อภิปรายผลการวิจัยข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ในการพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแก่ประชาชน ในจังหวัดอุดรธานี

จากผลการวิจัยข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนา ความเป็นพลเมือง คณะนักวิจัยนำ ผลการวิจัยบางประการ ที่สำคัญมาอภิปราย โดยข้อเสนอแนะด้านการจัดทำ หลักสูตรควรจัดทำหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความเป็น พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุขแก่ประชาชนในจังหวัดอุดรธานีในทุกระดับ ซึ่งข้อเสนอแนะในประเด็นนี้สอดคล้องกับกรณีการจัด ศึกษาความเป็นพลเมืองของประเทศฟินแลนด์ที่มีปลูกฝัง ความเป็นพลเมืองแก่ทุกกลุ่ม แต่ให้ความสำคัญในกลุ่ม แรกเริ่ม คือ นักเรียนที่เข้าเรียนปีแรกของโรงเรียนระดับ ประถมศึกษาและดำเนินต่อไปอีก 12 ปี โดยนักเรียนใน แต่ละปีนักเรียนสามารถเลือกเรียนวิชาจริยธรรมหรือ ศาสนา และในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเกรด 10 นักเรียน จะต้องเรียนหลักสูตรเพิ่มเติมในด้านจิตวิทยาและปรัชญา เพื่อหล่อหลอมพลเมืองฟินแลนด์ผ่านหลักสูตรการศึกษา ที่ออกแบบให้เกิดการเรียนรู้แบบรอบด้าน (Chen, 2011, Online) อีกทั้งยังสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา (2559, น. 175) ที่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการ จัดการศึกษาความเป็นพลเมืองต่อการศึกษานอกระบบ และตามอัธยาศัย ควรเน้นสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบ ของความเป็นพลเมืองที่บูรณาการความรู้สามัญและอาชีพ ทั้งหลักสูตรระยะยาวและระยะสั้น แก่ครอบครัว/พ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้เป็นครอบครัวที่จะเป็นผู้สร้างเยาวชนของชาติ ให้เป็นพลเมืองที่ดีที่ต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐ องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนและสังคมควบคู่กันไป

ในประเด็นข้อเสนอแนะที่เสนอให้มีการจัดทำ ระบบธนาคารหน่วยกิตร่วมกับสถาบันทางวิชาการภายใน จังหวัดอุดรธานีเพื่อช่วยให้ผู้เรียนในหลักสูตรการเสริมสร้าง

ความเป็นพลเมืองได้เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนในระดับอุดมศึกษาในสาขาที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของผู้เรียนของหลักสูตรโรงเรียนพลเมือง และควรนำหลักสูตรการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองพัฒนาเป็นนโยบายสาธารณะที่นำไปสู่การปฏิบัติจริงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้ผู้เรียนในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมขับเคลื่อนนโยบายนั้นๆ ร่วมด้วยจึงสอดคล้องกับ อำพล จินดาวัฒนะ และสุทธิพงษ์ วสุโสภณ (2555, น. 241) ที่เห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองจึงจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ที่เหมาะสม โดยเสนอยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นพลเมืองในสังคมไทย เช่น การเชื่อมประสานพลังเครือข่ายเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง สานสร้างพลังการเรียนรู้และพัฒนานโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมและการปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นโดยจัดให้มีกระบวนการสมัชชาของประชาชน ที่มีเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่างๆ ได้มีโอกาสมีส่วนร่วมอย่างจริงจังและร่วมกันค้นหาทางเลือกต่างๆ ร่วมปฏิบัติและมีส่วนร่วมขับเคลื่อนผลักดันการปฏิบัติด้วย และการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง

สำหรับข้อเสนอแนะในประเด็นการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรที่ควรแบ่งสัดส่วนวิชาที่ต้องรู้ (แกนกลาง) วิชาที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการพัฒนานโยบายสาธารณะร่วมกัน ตลอดจนวิชาที่ส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และควรเป็นหลักสูตรการสอนที่มุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติจริงมากกว่า

การบรรยาย สอดคล้องกับเพ็ญณี กันตะวงษ์ และศิวัช ศรีโสภากุล (2563, น. 111) ได้นำเสนอผลการศึกษาเรื่อง การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า กรอบแนวคิดของหลักสูตรส่วนใหญ่จะอยู่บนมาตรฐานด้านความเป็นพลเมือง ความฉลาดรู้ด้านการจัดการการเงินและเศรษฐกิจส่วนบุคคล อย่างไรก็ตามจากการบริหารประเทศในระบบกระจายอำนาจมีผลทำให้แต่ละมลรัฐพัฒนาหลักสูตรของตนเองอย่างอิสระ แต่อยู่บนฐานของประชาธิปไตย เห็นได้ว่าข้อเสนอโครงสร้างหลักสูตรจากการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอที่ยึดตามบริบทเชิงพื้นที่และความต้องการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย แต่หลักสูตรยังต้องมีความยืดหยุ่นกับหลักการที่สำคัญ คือ การส่งเสริมให้เกิดผลการเรียนบนฐานของระบอบประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากผลการวิจัย

1. การนำหลักสูตรการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจังหวัดอุดรธานีไปปฏิบัติเพื่อจัดการเรียนการสอนแก่ประชาชนทั่วไปในจังหวัดอุดรธานีควรมีหน่วยงานหลักคือ ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมืองสถาบันพระปกเกล้า จังหวัดอุดรธานี เป็นหน่วยงานกลางในการประสานไปยังหน่วยงานอื่นๆ ที่จะนำใช้หลักสูตร ทั้งนี้อาจจะปรับโครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนที่มีความต้องการแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ให้เป็นการจัดตารางสอนแบบยืดหยุ่น (Flexible scheduling) แต่ควรคงกลุ่มวิชา 4 กลุ่มวิชา โดยเฉพาะกลุ่มวิชาแกนกลาง แต่ส่วนกลุ่มวิชาอื่นสามารถปรับให้สอดคล้องกับ

ความต้องการของผู้เรียนและบริบทเชิงพื้นที่ และควรใช้วิธีการเรียนการสอนหลากหลายรูปแบบ

2. พัฒนาเครือข่ายสนับสนุนการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองระดับจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร ควรพัฒนาเพื่อเชื่อมประสานกับเครือข่ายภาครัฐในจังหวัดทั้งราชการส่วนภูมิภาค เช่น สำนักงานจังหวัดอุดรดิตถ์ ที่ทำการปกครองจังหวัดอุดรดิตถ์ สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดอุดรดิตถ์ และสำนักงานพัฒนาชุมชน เป็นต้น ราชการส่วนท้องถิ่น ทั้งองค์กรบริการส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์ เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอุดรดิตถ์ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ เช่น สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ และภาคเอกชน เช่น สภาหอการค้า และสภาอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรดิตถ์ รวมถึงชมรมต่างๆ เช่น ชมรม Strong จิตพอเพียงของสำนักงานป.ป.ช. ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ องค์กรพัฒนาชุมชนอื่นๆ เช่น กลุ่มสหสายบุญ เป็นต้น โดยองค์กรเหล่านี้สามารถร่วมสนับสนุนทุกมิติสำหรับการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดจนหน่วยงานดังกล่าวสามารถร่วมออกแบบเพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบททุกด้านที่นำไปสู่การปรับโครงสร้างและเนื้อหาที่ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้ความเป็นพลเมืองให้สอดคล้องกับบริบทที่จะมากระทบได้

3. พัฒนาแผนการเทียบโอนผลการเรียนเพื่อสนับสนุนการศึกษาทุกระดับ ตามโครงสร้างของหลักสูตร กำหนดจำนวนชั่วโมงเรียนไว้ 96 หลักสูตร หากพิจารณาแล้วสามารถนำไปเทียบโอนในรายวิชาที่มีการกำหนดจำนวน หน่วยกิต 3 หน่วยงาน และจัดการเรียนการสอน

จำนวนวิชาละ 45 ชั่วโมง ดังนั้น วิทยาลัย และมหาวิทยาลัยภายในจังหวัดอุดรดิตถ์ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่สนับสนุนด้านการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตัวเอง (Self-initiated study) สามารถให้การรับรองผู้เรียนในหลักสูตรการสร้างความเป็นพลเมืองในรูปแบบการสะสมหน่วยกิตแล้วการนำจำนวนชั่วโมง/หน่วยกิต ที่เรียนจากหลักสูตรการสร้างความเป็นพลเมืองมาเทียบกับรายวิชาต่างๆ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ตามเงื่อนไขที่ศูนย์การเรียนตลอดชีวิตกำหนด การจัดทำแผนการเทียบโอนดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนในหลักสูตรการสร้างความเป็นพลเมืองสามารถศึกษาต่อในระบบมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรวิจัยเพื่อทดลองจัดการเรียนการสอนให้ครบตามโครงสร้างหลักสูตรการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ได้พัฒนาขึ้นมาประกอบด้วยจำนวน 90 ชั่วโมง (6 หน่วยกิต) และจัดการเรียนการสอนรวม 16 วัน และประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ เนื่องจาก การวิจัยครั้งนี้ทดลองนำใช้หลักสูตรจำนวน 30 ชั่วโมงเท่านั้น และควรวิจัยเพื่อติดตามผลการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของผู้เรียนภายหลังเรียนสำเร็จตามโครงสร้างของหลักสูตร

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- ชัยนิตย์ พรธนากร และรุจิร ภูสาระ. (2556). การพัฒนาหลักสูตรการเป็นพลเมืองดีสำหรับเยาวชน. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย*, 3(2), 97-103.
- ทิพย์พพร ต้นติสุนทร. (2557). *พลเมือง สิทธิมนุษยชน และประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา ภายใต้มูลนิธิส่งเสริมนโยบายศึกษา.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555). การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง (Civic Education) : แก้ปัญหาการเมืองไทยโดยสร้างประชาธิปไตยที่ “คน”. ใน *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้าครั้งที่ 13 ประจำปี 2554 เล่ม 2 ความเป็นพลเมืองกับอนาคตประชาธิปไตยไทย (Citizenship and the Future of Thai Democracy)* (น. 243 - 265). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- พนารัตน์ วิทยอนันต์. (2563). การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครราชสีมา. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา*, 12(1), 293-301.
- เพ็ญณี กันตะวงษ์ และศิวัช ศรีโกกลางกุล. (2563). การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา. *วารสารมนุษยกับสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 6(1), 111-130.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, กองนโยบายและแผน. (2565). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2569*. สืบค้นจาก https://plan.uru.ac.th/download/y65_69.pdf
- วรารักษ์ สามโกเศศ. (2554). *การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง*. สืบค้นจาก <https://www.moe.go.th/การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง/>
- วิลาพัฒน์ อรุณบุญสวัสดิ และอรพิน ศิริสัมพันธ์. (2562). การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครูประถมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 11(2), 306-323.
- ศรัณยู หมั่นทรัพย์. (2551). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง : ฐานรากของการเมืองภาคพลเมือง. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 6(2), 1 -16.
- ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้าจังหวัดอุดรดิตถ์. (2565). *รายงานผลการดำเนินโครงการโรงเรียนพลเมือง ประจำปี 2565*. อุดรดิตถ์: ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้าจังหวัดอุดรดิตถ์.

- ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้าจังหวัดอุดรดิตถ์. (2566). *แผนยุทธศาสตร์ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า จังหวัดอุดรดิตถ์ ฉบับที่ 1 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566–2569*. อุดรดิตถ์: ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้าจังหวัดอุดรดิตถ์.
- สถาบันพระปกเกล้า, สำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง. (2564). *แนวทางและขั้นตอนการเสนอโครงการการขอรับทุนศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมืองสถาบันพระปกเกล้า*. กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *รายงานการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง*. กรุงเทพฯ: พรินทวานกราฟฟิค.
- อำพล จินดาวัฒนะ และสุทธิพงษ์ วสุโสภณ. (2555). *ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นพลเมืองในสังคมไทย*. ใน *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้าครั้งที่ 13 ประจำปี 2554 เล่ม 2 ความเป็นพลเมืองกับอนาคตประชาธิปไตยไทย (Citizenship and the Future of Thai Democracy)* (น. 237-242). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

ภาษาอังกฤษ

- Chen, Y. (2011). *Education: Why is Finland Tops in Civics?*. Retrieved from <https://english.cw.com.tw/article/article.action?id=762>
- Cogan, John J. & Kubow, Patricia Kristine. (1997). *Multidimensional Citizenship: Educational Policy for the Twenty-first Century Final Report of the Citizenship Education Policy Study Project*. Tokyo: Sasakawa Peace Foundation.
- Kaihari, K. (2014). *Democracy and Human Rights in Finnish Basic Education*. Finnish National Board Of Education. Retrieved from <http://www.oph.fi>
- UNESCO. *Global Citizenship Education for the Rule of Law: Doing the Right Thing*. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000368660/PDF/368660eng.pdf.multi>
- Westheimer, J., & Kahne, J. (2004). What Kind of Citizen? The Politics of Educating for Democracy. *American Educational Research Journal*, 41(2), 237-269.
- Yoldas, Ozlem Becerik. (2015). Civic Education and Learning Democracy: Their Importance for Political Participation of Young People. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, (174), 544–549.